

Utkast

1) Forord v/ rektor og direktør

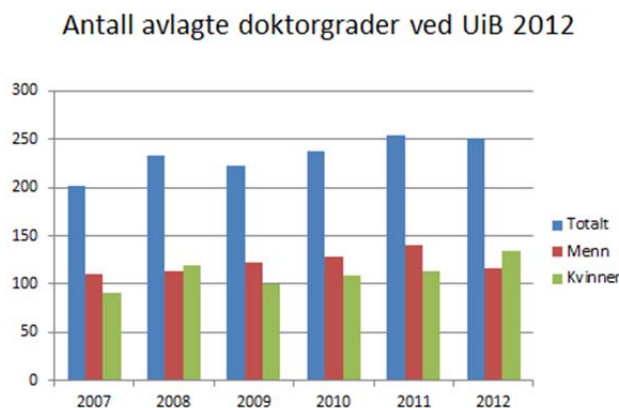
2) Historikk

I 2008 fikk UiB en handlingsplan for forskerutdanning. Handlingsplanen var et resultat av at et utvalg i lengre tid hadde arbeidet med å tilrettelegge for en mer helhetlig og fremdriftsrettet forskerutdanning, og på denne måten bidra til å videreutvikle UiB som et internasjonalt anerkjent forskningsuniversitet. Siden 2008 har handlingsplanen vært et viktig styringsredskap for å styrke kvaliteten på forskerutdanningen i både administrative og faglige enheter ved UiB. Mye har skjedd siden den gang.

I 2013 er det flere ph.d.-kandidater enn det var i 2008, gjennomstrømningstiden går ned og det er flere disputaser. I 2012 kreerte UiB 251 doktorer! Forskerutdanningen har strukturelt og innholdsmessig endret seg betraktelig i løpet av denne perioden handlingsplanen har vært i virksomhet. Dette er en viktig forutsetning for å kunne heve kvaliteten. Mange av målene i handlingsplanen er nådd, noen gjenstår å innfri, noen rammebetingelser har endret seg. Flere internasjonale prosesser, særlig i EU, har rettet fokus på forskerutdanningen. I 2010 kom Salzburg II anbefalingene som en oppfølger til Salzburg-prinsippene fra 2005 som etablerte basisen for reformene i ph.d.-utdanningene i Europa. 2011 fikk UiB en ny strategisk plan som formulerer universitetets overordnede målsetninger frem til 2015. Dette er noe av bakgrunnen for at handlingsplanen nå kommer i revidert utgave. Denne revisjonen vil tydeliggjøre hvilke handlinger/tiltak som skal iverksettes for å nå UiBs strategiske mål i forhold til forskerutdanningene.

3) Statistikk – om forskerutdanningen ved UiB

a. 2007-2012

4) *Overordnede mål for forskerutdanningen.*

UiB tar mål av seg å være et internasjonalt synlig forskningsuniversitet. Dette gjelder også forskerutdanningen. UiB slutter seg til Salzburg-prinsippene I og II fra 2005 og 2010 som ble etablert som grunnlag for reformene i doktorgradsutdanningene i Europa. Her understrekes det at hovedinnholdet i en .d-utdanning skal være å fremme kunnskap gjennom original forskning.

Om forskerutdanningen står det i UiBs strategiplan fra 2011 blant annet at «Universitetet har lykket med å fornye og styrke kvaliteten i forskerutdanningen og skal fortsette å videreutvikle denne i tråd med doktorgradsopplæringen internasjonalt». Et hovedprinsipp i strategiplanen er at kandidatene skal knyttes til aktive forskningsmiljø og delta i lokale, nasjonale og internasjonale forskerskoler. Strategiplanen sier at universitetet i Bergen har som hovedmål for forskerutdanningen: å ha og fremme forskerutdanning av høy kvalitet med tett kobling til forskningen i grunnmiljøene. For å nå dette hovedmålet prioriteres det:

- å styrke kvaliteten i forskerutdanningen i tråd med internasjonale standarder for doktorgradsprogrammer
- å sikre at forskerutdanningen vektlegger universitetets verdigrunnlag og bidrar til selvstendig og kritisk refleksjon
- å utvikle og styrke forskerutdanningen innenfor tematisk tverrgående felt som er av betydning for å møte globale utfordringer
- å sikre at doktorgradsarbeidet kan ferdigstilles på normert tid
- å evaluere og videreutvikle forskerskolene
- å tilrettelegge for og synliggjøre ulike karriereveier for forskere og doktorenes kompetanse for forskning og høyere utdanning i samfunnet
- å synliggjøre vilkårene for doktorgradskandidater i Norge som fortrinn internasjonalt.

5) *Innsatsområder*

I 2008 ble det definert 8 innsatsområder for forskningsutdanningen ved Universitetet i Bergen:

- Dimensjonering og rammebetingelser
- Rekruttering, informasjon og karriereløp
- Veiledningsmiljø og forskerskoler
- Tverrinstitusjonelt samarbeid
- Internasjonalisering
- Opplæringsdelen og forskerutdanningskurs
- Administrasjon og rapportering
- Ph.d.- reglementet

Alle innsatsområdene krever langsiktige og kontinuerlig oppmerksomhet fra både faglige og administrative ansatte. Innsatsområdene peker på behovet for å iverksette nye systemer og rutiner for forskerutdanningen.

I 2013 er flere av disse tiltakene satt ut i livet. Dette gjelder blant annet: årlig elektronisk fremdriftsrapportering, midtveisevaluering av samtlige kandidater, ph.d.-håndbok med oversikt over alle rettigheter og plikter knyttet til ph.d.-statusen.

Frem til 2015 vil UiB følge opp og iverksette følgende tiltak for ytterligere å bedre forskerutdanningen:

- *Dimensjonering og rammebetingelser*

UiB vil bestrebe seg på å dimensjonere ph.d.-utdanningen i forhold til det behovet det til enhver tid er for denne kompetansen både i og utenfor academia. Damvad-rapporten fra 2012, *Nye muligheter på arbeidsmarkedet*, som er en undersøkelse over UiBs kandidater på arbeidsmarkedet, viser at ph.d.-kandidater i stor grad blir ansatt i den sektoren de forventer, men at flere blir ansatt utenfor academia. Denne tendensen vil fortsette, og det er viktig at UiB kontinuerlig tilpasser seg den aktuelle situasjonen. I den nærmeste fremtid vil andelen av UiBs doktorgradskandidater som arbeider utenfor academia, enten i privat eller offentlig sektor øke.

○ **GJENNOMFØRTE TILTAK:**

- Læringsutbyttebeskrivelser for doktorgraden er vedtatt og er lett tilgjengelig på UiBs nettsider.
- UiB har i dag økt fokus på *transferable skills* og oppfordrer kandidatene til å gjennomføre kurs i generisk og generell kompetanse.

○ **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**

- Verdien av en doktorgrad skal *synliggjøres* for å gjøre ph.d.-kandidatene attraktive på et arbeidsmarked.
- Alle kandidater skal få anledning til å melde seg inn som UiB alumni.
- Sørge for at kandidatene har en samlet utdanningsplan for sin doktorgradsperiode hvor generell kompetanse inngår.
- Prioritere eksternt finansierte prosjekter som inkluderer yngre forskere.

- *Rekruttering, informasjon og karriereløp*

- Det er viktig å motivere dyktige studenter til å søke seg til forskerutdanning. God profilering av forskerutdanningen er i denne sammenhengen avgjørende. Informasjon om forskerutdanningen skal være tilgjengelig i UiBs informasjonsmateriell. Univeristetet står overfor to hovedutfordringer når det gjelder rekruttering til forskerutdanningen: På den ene siden en stor andel internasjonale kandidater i

naturvitenskapelige fag og på den andre siden en overveiende stor andel lokale kandidater i humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag. Begge utfordringene krever gode rutiner for å kunne identifisere de beste søkerne: for å kunne kvalitetssikre utdanningen til utenlandske søkere og for å hindre «innavl» i det lokale miljøet. Det er et mål å oppnå åpenhet og tydelighet i alle ledd i forskerutdanningen, også i rekrutteringen.

○ **GJENNOMFØRTE TILTAK:**

- UiB har underskrevet *European Charter for Researchers and the Code of Conduct for the Recruitment of Researchers* som innebærer at alle vitenskapelige stillinger skal lyses ut internasjonalt.
- Kvalifikasjonsrammeverket er implementert og tydeliggjør hvilken kompetanse en ph.d.-kandidat skal inneha etter endt doktorgrad.
- Felles mal på nettsidene om forskerutdanning og forskerskolene er utarbeidet

○ **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**

- Tilby kandidatene samtale om karriereplanlegging.
- Innføre forsøksordning for studieløp med smidigere overgang fra master- og profesjonsstudier til ph.d.-utdanningen, for eksempel etter modell fra forskerlinjen for medisin- og odontologistudiet.

- *Veiledningsmiljø og forskerskoler*

- Å komme inn i et godt forskningsmiljø er en avgjørende suksessfaktor for forskerutdanningen både når det gjelder kvalitet og gjennomstrømning på avhandlingene.

○ **GJENNOMFØRTE TILTAK:**

- Ph.d.-kandidatene blir nå i hovedregel tilbudt minst to veiledere og tilknytning til forskergruppe/-skole.
- Forskerskolene ved UiB er kartlagt og evaluert.
- Det er utarbeidet kriterier for etablering og drift av forskerskoler. Dette skal sikre kvalitetene på forskerskolene, deres relevans for kandidatene og deres forutsigbarhet.
- UiB har gjennomført veiledningskurs som en pilotordning.
- Det foreligger nå oppdaterte etiske retningslinjer for forholdet mellom kandidat og veileder.

○ **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**

- UiB vil fortsette å styrke tilbudet om kompetanseutviklingen for veiledere.
- En mentorordning for nye veiledere vil bli opprettet.

- *Opplæringsdel og forskerutdanningskurs*

- Det er viktig at ph.d.-kandidatene ved UiB blir tilbudt relevante kurs og seminarer som gjør dem til akademiske, attraktive og allsidige kandidater for videre forskerkarriere både i og utenfor universitetet. Videre er det avgjørende at opplæringsdelen gjør kandidatene til bedre forskere og kan gjøre seg gjeldende i forskningsfronten innenfor sitt spesifikke felt.
- **GJENNOMFØRTE TILTAK:**
 - Det finnes nå en felles mal for nettinformasjon om forskerutdanning og forskerskoler
- **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**
 - Fortsette å synliggjøre hvilke forskerutdanningskurs, spesifikke, generelle og generiske, som blir tilbudt lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

- *Tverrinstitusjonelt samarbeid*

- Tverrinstitusjonelt samarbeid er en måte å synliggjøre UiBs virksomhet mot andre aktører i samfunnet – nasjonalt og internasjonalt. UiB har utstrakt samarbeid om forskerutdanningen med helseforetak, instituttsektor og næringslivet, særlig på Vestlandet. Det er viktig med god kontakt mellom fagmiljøene ved UiB og hos samarbeidspartnerne og en felles forståelse for kvalitet i forskerutdanningen.
- **GJENNOMFØRTE TILTAK:**
 - Etablering av et samordningsforum hvor UiB inviterer til møter med de eksterne samarbeidspartnerne for å diskutere spørsmål knyttet til forskerutdanningen.
- **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**
 - Gjennomgå avtaleverket for å tydeliggjøre partenes plikter og rettigheter i et ph.d.-samarbeid.
 - Tilrettelegge for kandidater med annen arbeidsgiver og arbeidssted enn UiB å avtale perioder med forskningsopphold i UiBs forskningsmiljø.
 - Utnytte potensiale for veiledning av ph.d.-kandidater i samarbeidet med de eksterne institusjonene.

- Øke antallet kandidater finansiert gjennom Norges Forskningsråds ordning med nærings-ph.d. ved UiB.
- Tilsette flere i veiledere II-stillinger fra næringsliv og insituttsektor.

- *Administrasjon og rapportering*

- Kvaliteten i ph.d.-utdanningen er avhengig av god systematikk som oppfattes som relevant av alle parter. God administrasjon og gode rutiner er avgjørende for å kunne støtte opp under den faglige aktiviteten og for institusjonell oppfølging av forskerutdanningen. UiB har i dag gode rutiner for å følge ph.d.-kandidatene fra oppstart til avsluttet disputas.
- **GJENNOMFØRTE TILTAK:**
 - For å sikre en helhetlig kursadministrasjon og arkivering registreres nå alle kurs på ph.d.-nivå i studentdatabasen FS. Kandidatene får tilgang til denne informasjonen via Studentweb. I Studentweb kan kandidatene også administrere sin egen studieplan.
 - Elektronisk fremdriftsrapport gjennomføres årlig og gir en viktig oversikt over ph.d.-porteføljen ved UiB samt muligheter til å følge opp enkeltkandidater med særlige behov
 - Ph.d.-håndbok er tilgjengelig for alle nye ph.d.-kandidater ved UiB
 - Midtveisevaluering
- **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**
 - Synliggjøring av aktiviteter på tvers av de ulike fakultetenes forskerutdanning
 - Tilrettelegge for ytterligere tverrfaglighet, særlig den tverrfakultære.
 - Registrere kandidatenes utenlandsopphold gjennom fremdriftsrapporten
 - For kandidater som ikke fullfører innen fastsatt tid skal det etableres en ordning for slutføring innen ett år etter at finansieringsperioden er over.

- *Internasjonalisering*

- Internasjonalisering er en overordnet målsetting for UiB og internasjonaliseringsarbeidet skal innlemmes i alle nivå for forskerutdanningen.
- **Gjennomførte tiltak:**

- En arbeidsgruppe har vært nedsatt for å utvikle retningslinjer for fellesgrader og co-tuteller.
 - Det er laget en mal for inngåelse av co-tutelle-avtaler og disse er nå blitt mer formalisert og enklere å inngå.
 - Ph.d.-kandidatene oppfordres i dag til lengre utenlandsopphold gjennom sine forskningsmiljø.
 - UiB har arrangert mobilitetsdag i samarbeid med Norges Forskningsråd for å informere om ulike muligheter for forskningsopphold i utlandet.
 - UiB deltar i FRINDOC, Framework for the Internationalisation of Doctoral Education, finansiert av European University Association, for å kartlegge forskerutdanningenes internasjonale profil.
 - Bergen Summer Research School er en del av UiBs satsning på internasjonalisering hjemme.
- **FØLGENDE TILTAK SKAL IVERKSETTES:**
- Videreføre arbeidet med fellesgrader. Det bør være et mål at UiB utvikler felles doktorgradsprogrammer med utenlandske institusjoner.
 - Tilrettelegge i utdanningsplanen for at alle ph.d.-kandidater kan ha ett lengre utenlandsopphold tidlig i doktorgradsperioden .
 - Øke antallet ph.d.-kandidater finansiert av europeiske eller andre internasjonale institusjoner.
 - Synliggjøre ytterligere graden av den internasjonalisering som foregår hjemme.
 - Utarbeide et system for å registrere doktorgradskandidatenes utenlandsopphold.

- *Ph.d. reglement*

- Nytt ph.d. -reglement ferdigstilles i løpet av våren 2013. Dette skal reflektere de endringene som har skjedd siden forrige reglement ble vedtatt av universitetets styre
- (skrive noe om innholdet her? Hva som er hovedmålet, intensjonen etc med det nye reglementet?) (fra Marianne Seim)

6) Linker til sentrale dokumenter og nettsteder

- a. Nifu-rapporten: PhD education in a knowledge society
<http://www.nifu.no/Norway/Publications/2012/Rapport%2025-2012.pdf>

- b. Damvad-rapporten
<http://www.uib.no/filearchive/nye-muligheter-pa-arbeidsmarket-for-doktorgradskandidater-endelig-190612.pdf>
 - c. UiB strategi-plan
<http://www.uib.no/ledelsen/planer-og-dokumenter/planer>
 - d. Kartlegging av forskerskolene og evaluering av forskerskoleordningen
 - e. http://www.uib.no/filearchive/8520-forskerskoler-rapport-mai-2011_1.pdf
 - f. Kvalifikasjonsrammeverket
<http://www.uib.no/phd/phd-ved-uib/krav-til-laeringsutbytte>
- 7) **Blurbs** fra sentrale personer om behovet for en handlingsplan/ eller om viktigheten av en forskerutdanning??
- a. PhD – alumni → spørre fakultetene om å finne en kandidat
 - b. PhD – aktiv → spørre fakultetene om å finne en kandidat
 - c. Prorektor for forskning

Brosjyren utformes av formidlingsavdelingen